

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 61/19

Λουξεμβούργο, 14 Μαΐου 2019

Απόφαση στην υπόθεση C-55/18
Federación de Servicios de Comisiones Obreras (CCOO)
κατά Deutsche Bank SAE

Τα κράτη μέλη πρέπει να υποχρεώνουν τους εργοδότες να εφαρμόζουν σύστημα μέτρησης του ημερήσιου χρόνου εργασίας

Το ισπανικό συνδικάτο Federación de Servicios de Comisiones Obreras (CCOO) προσέφυγε ενώπιον του Audiencia Nacional (Κεντρικού Δικαστηρίου, Ισπανία), ζητώντας να αναγνωριστεί η υποχρέωση της Deutsche Bank SAE να εφαρμόζει σύστημα καταγραφής του ημερήσιου χρόνου εργασίας του προσωπικού της. Το ως άνω συνδικάτο υποστηρίζει ότι ένα τέτοιο σύστημα καθιστά δυνατό τον έλεγχο της τήρησης του προβλεπόμενου ωραρίου εργασίας και της προβλεπόμενης από το εθνικό δίκαιο υποχρέωσης ενημέρωσης των συνδικαλιστικών εκπροσώπων σχετικά με τις πραγματοποιούμενες ανά μήνα υπερωρίες. Κατά την CCOO, η υποχρέωση θέσπισης τέτοιου συστήματος καταγραφής προκύπτει όχι μόνο από την εθνική νομοθεσία αλλά και από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και την οδηγία για τον χρόνο εργασίας¹. Η Deutsche Bank υποστηρίζει ότι από τη νομολογία του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία) προκύπτει ότι το ισπανικό δίκαιο δεν προβλέπει τέτοια γενική υποχρέωση. Ειδικότερα, κατά την άποψή της, από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι η ισπανική νομοθεσία επιβάλλει μόνον, εφόσον δεν ορίζεται άλλως με συλλογική σύμβαση, την τήρηση αρχείου για την υπερωριακή απασχόληση των εργαζομένων και τη γνωστοποίηση των πραγματοποιούμενων υπερωριών στους εργαζομένους και στους εκπροσώπους τους στο τέλος κάθε μήνα.

Το Audiencia Nacional εξέφρασε αμφιβολίες για το αν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης η ερμηνεία της ισπανικής νομοθεσίας από το Tribunal Supremo και υπέβαλε ερωτήματα ως προς το ζήτημα αυτό στο Δικαστήριο. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχε στο Δικαστήριο, το 53,7 % των ωρών υπερωριακής απασχόλησης στην Ισπανία δεν καταγράφεται. Επιπλέον, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Ασφάλισης εκτιμά ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν έχουν πραγματοποιηθεί υπερωρίες, είναι απαραίτητο να είναι γνωστός ο ακριβής αριθμός των ωρών εργασίας που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του κανονικού ωραρίου εργασίας. Το Audiencia Nacional τονίζει ότι η ερμηνεία του ισπανικού δικαίου από το Tribunal Supremo στερεί στην πράξη, αφενός, από τους εργαζομένους ένα ουσιώδες μέσο απόδειξης των υπερβάσεων των ανώτατων χρονικών ορίων εργασίας και, αφετέρου, από τους εκπροσώπους τους τα αναγκαία μέσα για να ελέγχουν την τήρηση των εφαρμοστέων εν προκειμένω κανόνων. Κατά συνέπεια, το ισπανικό δίκαιο δεν διασφαλίζει την αποτελεσματική τήρηση των υποχρεώσεων που προβλέπει η οδηγία για τον χρόνο εργασίας και η οδηγία για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων κατά την εργασία².

Με τη σημερινή απόφασή του, το Δικαστήριο κρίνει ότι οι οδηγίες αυτές, σε συνδυασμό με τον Χάρτη, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους η οποία, όπως ερμηνεύεται από τη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων, δεν επιβάλλει στους εργοδότες την υποχρέωση να εφαρμόζουν σύστημα μέτρησης του ημερήσιου χρόνου εργασίας κάθε εργαζομένου.

¹ Οδηγία 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας (ΕΕ 2003, L 299, σ. 9).

² Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ 1989, L 183, σ. 1).

Κατ' αρχάς το Δικαστήριο τονίζει τη σημασία του θεμελιώδους δικαιώματος κάθε εργαζομένου σε περιορισμό της μέγιστης διάρκειας εργασίας και σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης, το οποίο κατοχυρώνεται από τον Χάρτη και του οποίου το περιεχόμενο εξειδικεύεται από την οδηγία για τον χρόνο εργασίας. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν ότι οι εργαζόμενοι θα απολαύουν πράγματι των δικαιωμάτων που τους απονέμονται, ενώ η επιλογή του συγκεκριμένου τρόπου εφαρμογής της οδηγίας δεν μπορεί να τα καθιστά κενά περιεχομένου. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ως προς το ζήτημα αυτό ότι ο εργαζόμενος πρέπει να θεωρείται το ασθενές μέρος στο πλαίσιο της σχέσης εργασίας και, επομένως, είναι αναγκαίο να μην παρέχεται στον εργοδότη η ευχέρεια να του επιβάλει περιορισμό των δικαιωμάτων του.

Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, ελλείψει συστήματος μέτρησης του ημερήσιου χρόνου εργασίας κάθε εργαζομένου, δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί με αντικειμενικό και αξιόπιστο τρόπο ούτε ο αριθμός των ωρών εργασίας του εργαζομένου, καθώς και η χρονική κατανομή τους, ούτε ο αριθμός των υπερωριών, όπερ καθιστά εξαιρετικά δυσχερές, αν όχι αδύνατο, στην πράξη να επιβάλουν οι εργαζόμενοι τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους.

Πράγματι, η αντικειμενική και αξιόπιστη διαπίστωση του αριθμού των ωρών ημερήσιας και εβδομαδιαίας εργασίας είναι ουσιώδης για να κριθεί αν τηρήθηκαν η μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας, που περιλαμβάνει και τις υπερωρίες, και οι ελάχιστες περίοδοι ημερήσιας και εβδομαδιαίας ανάπαυσης. Το Δικαστήριο κρίνει συνεπώς ότι εθνική νομοθεσία που δεν προβλέπει υποχρεωτικό μηχανισμό για τη διαπίστωση του αριθμού των ωρών εργασίας δεν παρέχει εχέγγυα διασφάλισης της πρακτικής αποτελεσματικότητας των δικαιωμάτων που απονέμουν ο Χάρτης και η οδηγία για τον χρόνο εργασίας, κατά το μέτρο που στερεί τόσο από τους εργοδότες όσο και από τους εργαζομένους τη δυνατότητα ελέγχου του κατά πόσον έγιναν σεβαστά τα ως άνω δικαιώματα. Επομένως, η εθνική αυτή ρύθμιση μπορεί να υπονομεύσει τον σκοπό της εν λόγω οδηγίας που συνίσταται στη βελτίωση της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, όποιο και αν είναι το όριο μέγιστης εβδομαδιαίας διάρκειας εργασίας που προβλέπει το εθνικό δίκαιο. Αντιθέτως, ένα σύστημα μέτρησης του ημερήσιου χρόνου εργασίας των εργαζομένων παρέχει σε αυτούς ένα ιδιαίτερος αποτελεσματικό μέσο ευχερούς πρόσβασης σε αντικειμενικά και αξιόπιστα δεδομένα σχετικά με τον πραγματικό χρόνο εργασίας τους και, ως εκ τούτου, μπορεί να διευκολύνει τόσο την εκ μέρους τους απόδειξη της τυχόν προσβολής των δικαιωμάτων τους όσο και τον εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών και δικαιοδοτικών οργάνων έλεγχο του αν τα δικαιώματα αυτά έγιναν πράγματι σεβαστά.

Κατά συνέπεια, **προς διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην οδηγία για τον χρόνο εργασίας και στον Χάρτη, τα κράτη μέλη οφείλουν να επιβάλλουν στους εργοδότες την υποχρέωση να εφαρμόζουν αντικειμενικό, αξιόπιστο και ευχερώς προσβάσιμο σύστημα μέτρησης του ημερήσιου χρόνου εργασίας κάθε εργαζομένου.** Εναπόκειται στα κράτη μέλη να ορίσουν τον συγκεκριμένο τρόπο εφαρμογής ενός τέτοιου συστήματος και ιδίως τη μορφή του, λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, τις ιδιαιτερότητες κάθε κλάδου δραστηριότητας, ή ακόμη και τα χαρακτηριστικά ορισμένων επιχειρήσεων, όπως το μέγεθός τους.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία έκδοσης προδικαστικής απόφασης παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξης οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της απόφασης διατίθενται από το "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106